

בס"ד

ענג שבת

פרשת קדושים - אמור

יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

לעילוי נשמת מיכאל בן דר' יהודה בן אבנר ז"ל, נפטר ב-ט"ז בכסלו תשפ"ב (29.04.2022)

כ"ח בניסן ה'תשפ"ב

ערב שבת קודש

עלון דו שבועי

חפשו אותנו בפייסבוק "ענג שבת"

עלון מס' 16 (1308) (שנה שלוש ושש)

מועדי השבת קדושים

ער"ש מוצ"ש

י-ם	18.42	19.57
ת"א	18.57	20.00
חיפה	18.50	20.01
ב"ש	18.59	19.59
אילת	18.52	19.57

זמני היום והלילות היומיים:

משבת קדושים - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	4.09 - 4.16
זמן הנחת תפילין	5.01 - 5.07
הנץ החמה (מישור)	5.51 - 5.57
הנץ החמה (הנראה)	5.56 - 6.01
ס"ז ק"ש מנ"א	8.23 - 8.27
ס"ז ק"ש הגר"א	9.12 - 9.16
צאת היום	12.37 - 12.38
מנחת גדולה	13.12 - 13.12
שקיעת החמה	19.24 - 19.20
צאת הכוכבים ב'	20.14 - 20.10

דף יומי: יבמות נד - ס

מועדי השבת אמור

ער"ש מוצ"ש

י-ם	18.47	20.03
ת"א	19.02	20.06
חיפה	18.55	20.06
ב"ש	19.04	20.04
אילת	18.57	20.02

זמני היום והלילות היומיים:

משבת אמור - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	4.01 - 4.08
זמן הנחת תפילין	4.55 - 5.00
הנץ החמה (מישור)	5.45 - 5.50
הנץ החמה (הנראה)	5.50 - 5.55
ס"ז ק"ש מנ"א	8.19 - 8.22
ס"ז ק"ש הגר"א	9.10 - 9.19
צאת היום	12.37 - 12.37
מנחת גדולה	13.12 - 13.12
שקיעת החמה	19.29 - 19.25
צאת הכוכבים ב'	20.19 - 20.15

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת"

את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il

וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il ב"מיידיע יהודי"

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' פאת השולחן 8, תל-אביב טל: 03-5234063, פקס: 03-5234063 דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **אסתר מנדרובסקי**, בת ר' אריה ינקלסקי ז"ל, נפטרה ב-ט' באייר תשנ"ד. יהי זכרה ברוך!

לקוראי "ענג שבת" ולכל בית ישראל ברכת יום עצמאות שמח! המשמעות הרוחנית של תקומת מדינת ישראל

כשהגמרא דנה מדוע אין אומרים הלל בפורים, היא מביאה את שיטתו של רבא: "רבי אמר: בשלמא התם [מובן כיצד שם, קרי בפסח, אומרים הלל] "הללו עבדי ה'" - ולא עבדי פרעה, אלא הכא [כאן, בנוגע לפורים] - "הללו עבדי ה'" ולא עבדי אשורוש? אכתי עבדי אשורוש אנו. ההלל אינו נאמר בפורים, מכיוון שבפורים גם לאחר הניצחון נותרנו עבדי אשורוש. הגדרה זו עומדת בסתירה להיותנו "עבדי ה'", וממילא אין אנו יכולים לומר הלל לפנינו. רק כאשר אנו משתחררים משעבוד האומות יכולים אנו להיקרא "עבדי ה'" באופן מלא. ואכן, הנביא יחזקאל מלמד שגלותם של ישראל גורמת לחילול שמו של הקדוש ברוך הוא. לאחר שישאל מוגלים מאדמתם, מתאר הנביא את תגובת הגויים לכך: "ויבוא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמר להם עם ה' אלה ומאראצו יצאו!". לדברי רש"י, ישיבתנו בניכר מעוררת אמירות כפירה מצד יושבי הארצות הללו. גלותם של ישראל מעידה, כביכול, על חוסר אונים מצד אלוקי ישראל. ומהו החילול? באמור אויביהם עליהם: "עם ה' אלה ומאראצו יצאו", ולא היה יכולת בידו להציל את עמו ואת ארצו. הימצאות עם ישראל בגלות היא חילול השם, כיוון שנוצר רושם שהקדוש ברוך הוא אינו מסוגל להציל את עמו.

לאור זאת מובן מדוע השיבה לארץ ישראל מתוארת כקידוש ה': "קדשתי את שמי הגדול המחולל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי אני ה' [...] וקדשתי אתכם מן הגוים קבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם". כוחו של הקדוש ברוך הוא לפעול בעולמו למען עמו מתגלה בשיבתם ארצה. לא ישראל בלבד נגאלים בחזרתם למולדתם, אלא גם שמו של הקדוש ברוך הוא חוזר ומתקדש. אלוקי ישראל מתגלה כמי שהכוח בידו לפעול כל אשר ירצה.

אך לא די בכך שנשב בארצנו. גאולת ישראל תלויה בכך שאנו נהיה המושלים בארצנו, במדינה ריבונית ועצמאית. יחידים רבים, ואפילו רבבות, אינם מעלים או מורידים לעניין זה. ראיה לכך מצינו בפסק השולחן ערוך: "הרואה ערי יהודה בחורבן אומר: ערי קדשך היו מדבר, וקורע. אך כיצד יוגדר 'חורבן' של אותן ערים? האם הדבר תלוי בגודל האוכלוסייה המתגוררת בהן, או שמא במצב הבתיים? בעל המשנה ברורה קובע מפורשות כי החורבן עניינו שלטונם של עמים זרים עלינו: בחורבן - אפילו יושבין בהן ישראל כיון שהשימעהאלים מושלים עליהם מקרי בחורבן. החורבן עניינו שלטון עם זר עליו, גם אם בארצנו. מכאן ניתן להסיק שהגאולה עניינה השבת השלטון לידיים יהודיות. הטיב להגדיר הרב זלמן קורן את משמעותה של הלכה זו להבנת השינוי שחל בה' באייר: "[...] אלא כולו בבחינת חורבן אחד גדול. וכל המושבות אשר ניבנו תחילה, וכל הרי ישראל אשר נתנו פריים, היו קיימים בפועל אך היו חרבים על פי דין! וכך כביכול פתח תקוה וראש פינה, בני ברק ותל אביב לא היו ערים בנאות עד ליום ה' אייר תש"ח. ואף כי מי שהילך ברחובות בני ברק או ברחובות תל אביב ביום ו' אייר תש"ח לכאורה לא ראה שום שינוי מתמול שלשום, התורה ראתה בכך שינוי גדול מאוד: שינוי שבמהותו הוא היפוך ממצב של חורבן למצב של בניין. וביטול חובת האבלות על ערי יהודה בחורבן הוא בלי ספק תחילתה של הנחמה הגדולה, אשר תחילתה הנראית לעין היא נחמת ערי יהודה, ועניינו מייחלות להמשכה ולנחמת ציון". המעבר למצב שבו ארץ ישראל נמצאת תחת שלטון יהודי מוגדר הלכתית כמעבר מחורבן לגאולה. תחת שלטון זר אין נחשבת עיר בישראל בנויה, אלא חורבה מטופחת במיוחד. ולהפך, עתה ששבנו למשול בארצנו, הרי שהחלה הגאולה באופן ממש. בכך נגאל שמו של הקדוש ברוך הוא וחדל מלהתחלל בגוים. במדינתנו אנו נעשים "עבדי ה'", האויים לומר לפנינו הלל, מתוך שמחה בבניין עירנו ומתוך ציפייה להשלמת גאולה זו, במהרה בימינו.

הרב אביחי קצין, ראש ביהמ"ד "ראשית", רב קהילות ברעננה וחבר בארגון "קהלים"

<p>וילכו שניהם יחדיו... העלון מוקדש לזכר ולע"נ שי משה ובנו הפעוט יובל פריץ גלר ז"ל, נהרגו בתאונת דרכים ביום העצמאות תש"ס. יהי זכרם ברוך!</p>	<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' חיים אנשל ב"ר שמואל אריה כ"ץ ז"ל, נפטר ב-ח' באייר תשנ"ב. יהי זכרו ברוך!</p>
<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ יהודית שבתאי בת שרגא פייבל ז"ל, נפטרה ב-ב' באייר תשס"א. יהי זכרה ברוך!</p>	<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ פנינה חיה גליק, בת ר' משה ז"ל, נפטרה ב-ב' באייר תשנ"ט. יהי זכרה ברוך!</p>

קידום העסק

NETWORK LIKE VIRAL CHAT TWEET VIDEO PODCAST SHARE INTERNET FOLLOW

חבילת פרסום ושיווק משולבת

בניית אתר אינטרנט, בניית דף פייסבוק עסקי, קידום אורגני וממומן בגוגל, קידום ממומן בפייסבוק, פרסום ומודעות בעלון *ניתן להזמין חלק מהחבילה

התקשרו לקבלת הצעה משתלמת

שלומי: 054-6695400
054-4567571

חגואל שפיצברג
פתרונות מיתוג, שיווק ופרסום

ענג שבת

צילום הכנסת ספר תורה

טקס הכנסת ספר תורה בבית כנסת הוא אירוע מרגש מאוד

אנו נצלם במהלך סיום כתיבת ספר התורה ע"י הסופר סתם, התהלוכה, הריקודים והשמחה, עד להכנסה של ספר תורה החדש לבית כנסת.

חגואל שפיצברג טל: 054-6695400
haguelphotography@gmail.com

אימונים אישיים

אימוני כושר, כח ואומנויות לחימה אישיים המסייעים לשפר את רמת הכושר הגופני, לפתח מוטיבציה ומטרות אישיות ולהסיר חסימות ומכשולים, בדרך להשגתן.

האימונים מתקיימים בקריית אונו

לפרטים נוספים: **054-9103991**

דיני השבוע ומנהגיו

לעילוי נשמת

יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל

שבת פרשת קדושים

הפטרה: "ויאמר לו יהונתן מחר חודש" (שמואל א' כ, יח)

מברכים החדש: אייר

המולד: מוצאי שבת קודש שעה 5:20 לפנות בקר 1-1 חלקים.
ראש חודש אייר ביום הראשון וביום השני הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

אומרים אב הרחמים (ימי ספירת העומר), אין אומרים הזכרת נשמות.

במנחה אין אומרים "צדקתך".

פרקי אבות: פרק ב'

סעודה שלישית: הממשיך לתוך הלילה, אם לא אכל פת בלילה, לא התפלל ערבית ולא הבדיל, אומרים "רצה" ולא "יעלה ויבוא". מי שאכל פת בלילה יש מחלוקת מה יאמר: המג"א – יעלה ויבוא ולא רצה. הט"ו – רצה וילה ויבוא. הב"ח – רצה ולא יעלה ויבוא.

זמן קידוש לבנה: מליל חמישי ד' באייר ועד ליל שני ט"ו באייר בשעה 24:17.

כשמברך הברכה אינו פונה אל הלבנה, אלא פניו לכיוון שמתפללים (כוח ירושלים) ונותן עיניו בה ומברך, וכתב המגן אברהם (שם ס"ק ח), כי יסתכל בה רק פעם אחת ואח"כ אסור להסתכל בלבנה.

יום הזכרון לחללי צה"ל ויום העצמאות

כדי למנוע התנגשות בין יום הזכרון ויום העצמאות לבין יום שבת או שיש, ישנם יוצאי דופן בחוק אם חל ד' באייר ביום חמישי, או ביום שיש מוקדם יותר הזכרון ליום רביעי.

יום שליש ערב: תחילת יום הזכרון (הוקדם)

יום הזכרון הוצמד ליום שבו הוקמה מדינת ישראל. בית ישראל מכבד ומתייחד עם זכר הנופלים במערכות ישראל דווקא בערב חג במעבר חריף וחד בין ימי האבל והתוגה לשמחת החג. עם ישראל המאופיין בפסוק: "בדמיון חיי" לא שוכח את זכר נופליו, את אלה שבגופם ציוו לנו את החיים, לפני התכנס חג, ואינו מרשה לעצמו לחגוג מבלי להתייחד ולהזכיר את אלה שלא זכו, להתפלל ולקוות שאלה יהיו הקורבנות האחרונים.

מהחלטות הרבנות הראשית: יום הזכרון יחל בטקס ברחבת הכותל המערבי. בסיום דברי הנשיא יודלק נר זכרון ותאמר תפילת יזכור ו"אל מלא רחמים". למחרת, לאחר תפילת שחרית, קריאת פרקי תהלים: ט, טו, מג, פז, קב, קכה, קמו.

יום חמישי – יום העצמאות

יום רביעי ערב: ערבית, תפילה חגיגית בבתי כנסת, כתפילת ערב חג. אומרים "מקדש מלך..." "התעוררי..." "התגערי..." לא תבושי... ימין ושמאל... לפני עלינו לשבח וספירת העומר נאמר הלל, בלי ברכה (כדין ספק ברכות, להקל). ברכת שהחיינו ושיר המעלות בשבוע ה' שיבת ציון. **תפילת שחרית:** פסוקי דזמרה של חג עד ברוך שאמה הלל שלם בברכה. (לאשכנזים וספרדים). קוראים בניגון הפטרה (בלי ברכות): "עוד היום בנוב לעמוד" (ישעיהו ז, לב), תפילה לשלום המדינה ומי שברך לחיילי צה"ל.

הלל ביום העצמאות

"אמר רב הונא: מצינו מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, שצריך אדם ליתן שבח והודיה על מעשה הנס, דכתיב: 'למען תספר באזני בנך...' (מדרש הגדול, פרשת בא).

"ת"ר הלל זה מי אמרו" (פסחים ק"ז ע"א) והגמרא בהמשך מפרטת רשימה ארוכה של אמוראים שנתנו סימן למתי שצריך לאמר הלל. "... וחכמי אמורים: נביאים שביניהן תקנו להן לישראל שיהיו אומרים אותו על פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהן לישראל, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן.

"ת"ר ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל ולא פרחו ולא הוסיפו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה מאי דרש. אמר ר' חייא בר אבין אמר ר' יהושע בן קרחה קו"ח מה מעבודות לחרות אמרינן שירה ממייתה לחיים לא כל שכן? אי הכי הלל נמי נימא..." (מגילה י"ד ע"א).

הגמרא במגילה דנה בשאלה מדוע אין אומרים הלל בפורים (גם שם ניצלנו ממוות לחיים, ושכן יהיה ביום העצמאות). "אמר רבי יצחק: לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה ארץ... רב נחמן אמר: קרייתא זו הלילא (קריאת מגילת אסתר בפורים היא הלל)..." המאירי סובר

שאם אין לו מגילה חייב לקרוא הלל בפורים. המסקנה מגמרא זו שעל נס שבארץ ישראל כולם מודים שאומרים הלל. האנגלים עזבו את הארץ, שערי ארץ ישראל נפתחו לכל יהודי העולם, נלחמנו מעטים מול רבים ובלי נשק, ובסוף יכולנו! יש נס גדול מזה!?

המישיב באייר, שנקבע לחוג אותו בכל הארץ זכר לנס תשועתנו וחרותנו – מצווה לעשות שמחה ויום טוב ולומר הלל. ואף ציבור שבעיר אחת או יחידים קובעים עליהם יום טוב לעצמם, על נס שנעשה להם, חייבים לקיים עליהם ועל זרעם והבאים אחריהם עד עולם... כמו שכתב מהר"ם אלשיך בתשובותיו סי' מ"ט, והובא להלכה במגן אברהם סי' תרפ"ו ס"ק ה' ובאליהו רבה שם. והחתם סופר בשו"ת או"ח סי' קצ"א כתב שכך נוהגין כמה קהילות ישראל ומגדולי יחידיהם שעושים כן ביום שאירע להם נס... וממילא פשיטא בנידון דידן, הנוגע לציבור של כלל ישראל, ויש כאן פדיון מעבודות לחרות, שנגאלנו משעבוד מלכויות ונעשינו בני חורין והשגנו עצמאות ממלכתית, וגם הצלה ממייתה לחיים, שיצלנו מידי אויבנו שעמדו לבלותנו, בודאי חובה עלינו לקבוע יום טוב. ויפה כיוונו שקבעו את היום הזה דוקא, אשר בו היה עיקר הנס שיצאנו מעבודות לחרות על ידי הכרזת העצמאות. (רבי משלם ראטה, שו"ת קול מבשר סי' כא).

לענין הברכה

תוס' ד"ה כאן במקדש כאן בגבולים (סוכה מ"ד ע"א): "ועוד י"ל דאפילו ציבור שאין שם כל ישראל, יחיד קרי להו משום דאמרינן בערבי פסחים (ק"י) נביאים אמרוהו 'ותקנו' להם לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהן, ולשנגאלין אומרינן אותו על גאולתן ולכן נקט יחיד דכי ליכא כל ישראל אין גומרינן אותו אלא ביום המימים, אבל לגאולת ישראל אומרים אותו".

אין בהלכה הלל שלם ללא ברכה, בראש חודש אמירת ההלל היא מכת מנחה ולכן חלוקת הדעות בראשונים אם מברכים עליו או לא, הלל על נס הוא תמיד הלל שלם ולכן הוא בברכה.

שבת פרשת אמור

הפטרה: "והכהנים הלויים" (יחזקאל מד, א)

שליח ציבור מברך למתענים בה"ב – המנהג לברך קודם שמחזירים את ספר התורה לארון.

במנחה: פרקי אבות ג'.

יום שני: תענית שני קמא. יום חמישי: תענית חמישי.

תענית שני חמישי שני (בה"ב)

יש להגים להתענות מיד לאחר ראש חודש מרחשון ולאחר ראש חודש אייר, דהיינו לאחר חג הסוכות ולאחר חג הפסח (שולחן ערוך תצב, א ובמשנה ברורה שם ס"ק ב-ד), בימי שני, חמישי ושני אחריו. והטעם: חוששים שמא מתוך שמחה ומשתה של ימי החג באו לידי עבירה (שם במשנה ברורה ס"ק א). במטה משה (סימן תשמ) הסביר שנקבעו דוקא ימים אלה, שהם ימי רצון.

במקור היו אלה ימים של תענית, אך ברבות הימים השתחררו רובם מהתענית והשאירו רק את הסליחות, וגם מנהג זה של אמירת סליחות, כמעט שכבר לא מקיים. וראה במשנה ברורה (תקסו, י) שרק יחידים נהגו להתענות בו. במשנה ברורה (תקסה, יד) אומר שאם אדם נמצא במקום שנהגים להתענות בה"ב, והוא אינו צם, לא יאכל בפרהסיא, כמו בתענית ציבור, אלא בצנעה.

בשבת שלאחר ראש חודש מרחשון ואייר, לפני החזרת ספר התורה להיכל מברך השליח ציבור את כל מי שייקבל עליו להתענות תענית בה"ב (שם בשולחן ערוך תצב, א). אמנם אין ענית אמן לברכה מחייבת להתענות, אלא אם כן קיבל עליו בפני להתענות (שם סעיף ג), אבל הנמצא בבית הכנסת ועונה אמן אחר הברכה, אינו צריך קבלת תענית במנחה ביום שלפני התענית.

ביום התענית (בה"ב) נהגים כבתענית ציבור (רמ"א שם בסעיף א). כשיש עשרה מתענים אומר הש"ץ בחזרה של תפילת שחרית ומנחה, אחר ברכת "הגואל", "עננו". אם אין עשרה הש"ץ לא יאמר "עננו" גם לא בשומע תפילה.

בתפילת שחרית אומרים סליחות, אף כשאין עשרה מתענים בבית הכנסת (שולחן ערוך שם במשנה ברורה ס"ק ה). אומרים "אבינו מלכנו". הקריאה בתורה: בתפילת שחרית קוראים את הקריאה של פרשת השבוע (שם ברמ"א ובמשנה ברורה). כשיש עשרה מתענים קוראים בתפילת מנחה ויחל"ל וגם אומרים "אבינו מלכנו".

שנת השמיטה

הרב משה ביגל
רבה של מיתר – כרמית

ליל הסדר בשנת השמיטה

הכמינו קראו ללילה הראשון של חג הפסח ליל הסדר. מכיון שיש סדר מיוחד של מצוות והגדים שצריך לומר אותם. (רמב"ם חמץ ומצה ח א).

לכאורה שם זה לא מתאים ללילה הזה שכולו אי סדר:

א. אנו אוכלים מצה ורק אח"כ מרור למרות שהמרור שהוא סמל השעבוד במצרים, היה לפני היציאה המהירה ממצרים אותה מסמלת המצה. (הגדת שם משמואל עמוד לא)

ב. הקושיא הראשונה אותה שואל הבן. מה נשתנה הלילה הזה... כולו מצה ?

מופיעה בהגדה לאחר שכבר ענינו עליה את התשובה: "זהו לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים. (עולת ראייה ב עמוד רסב)

ג. בלילה הזה חכמינו מבלבלים אותנו בין סמלים של העבדות לסמלים של החרות:

המצה מופיעה בתחילת ההגדה כסמל של עבדות "זהו לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים"

ובהמשך ההגדה המצה הופכת לסמל של חרות מהירה "שלא הספיק צבאם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא וגאלם".

גם ארבע כוסות היין שאנו שותים הם סמל לגאולה, לארבע לשונות של גאולה. אבל צבעו האדום של היין הוא גם סמל לדם ילדי ישראל שנהרגו בשעבוד מצרים. (משנה ברורה תעב, לח).

חכמינו רצו ללמד אותנו שגם מצב של אי סדר יש בו סדר. גם כאשר נראה לנו שהחיים אינם כסדרם ועם ישראל סובל בגלות ואינו חי בארצו בחרות ועצמאות, באמת יש סדר נסתה, סדר אלוהי, גם במצב זה. כל מהלך הגלות מתוכנן ומסודר ע"י הקב"ה והוא חלק מתוכנית אלוהית לבניית העם הנבחר, עם סגולה. גם מאחורי המצב של אי סדר נמצא הסדר של ה'. (מהר"ל הקדמה ב לספר גבורות ה', שפת אמת ויקרא עמוד 38).

כאשר אנו מקיימים את הסדר כהלכתו אנו מצהירים בזאת על אמונתנו שאין אי סדר בעולם אלא הכל מתוכנן מאת ה'.

חיי החקלאי בשנת השמיטה נראים כאי סדר. בזמן החריש הוא אינו חורש, בזמן הזריעה הוא אינו זורע וכן אינו קוצר בזמן הקציר. התנהגות זו, עליה צויתה התורה, היא יציאה מהסדר הנכון של הפעולות החקלאיות הרגילות. אך האמת היא שיש במצוות השמיטה סדר חברתי מיוחד שבו התורה מפקיעה את הבעלות הפרטית של האדם על אדמותיו ושדותיו לטובת העניים והחלשים בעם.

כמו כן הכול מתוכנן מאת ה' והוא מצווה את ברכת תנובת השדה בשנה השישית כדי שתספיק התוצרת החקלאית לשלוש שנים, עד שתגיע התבואה החדשה לאחר השמיטה (ויקרא כה, כ – כא). **האדם מישמאל ששובת בשמיטה מצהיר בזה על אמונתו שאין אי סדר בישמאל אלא הכול סדר אלוהי מתוכנן, כמו ההצהרה שלנו בליל הסדר** (שבת ומועד בשביעית עמוד 322).

השנה זכינו להפגיש את ליל הסדר ושנת השמיטה ולהצהיר בקול גדול את אמונתנו שגם כשנדמה לנו שחיינו אינם בסדר גם שם נמצא ה' יתברך בסדר אלוהי.

פימ"י צאתך מארץ מצרים ארצנו נפלאות (מיכה ז טו) זכינו לחגוג גם את נפלאות יציאת מצרים בדרונו ממש, בהקמת מדינת ישראל. מדינת ישראל עדיין נראית בעינינו כאי סדר: משפט התורה אינו משפט המדינה, מצוות התורה אינן מקובלות על כל תושבי ישראל וגם מצבנו הבטחוני אינו מושלם.

ביום העצמאות הבא עלינו לטובה נודה לה' על גאולתנו ועל פדות נפשנו וזוהו אנו מכריזים שגם מדינה שנראית לנו כאי סדר אלוהי, היא מתנת ה' בחסדו עלינו וגם היא כחלק מתוכנית ה' לגאול את עמו באבה. והיא ראשית צמיחת גאולתנו.

מנהג החרות הראשון לחג החרות של ימינו אנו עומדים ומכריזים את אמונתנו הגדולה באלוהי השמים הגואל את עמו ישראל. חג עצמאות שמח לכל בית ישראל.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ יקירנו

אליעזר בן ראובן לוי ז"ל,

נפטר ב-4 באייר תשע"ה. י"ה זכרו ברוך!

תורת המשא ומתן

עו"ד דוד שפירא

מחבר הספר תורת המשא ומתן

קבלת החלטות בתנאי ניגוד עניינים

מיד אחרי תיאור לחם הפנים במשכן, התורה מספרת על אירוע יוצא דופן שקרה ל"בן אשה ישראלית". הפסוקים עוסקים בקורותיו של איש (להלן: "פלוגי") שאימו יהודיה (ושמה שלומית) אך אביו מצרי, ש"יצא" ונכנס לריב עם איש יהודי (שלהלן כיונה "אלמוני"). התורה גם אינה מנדבת עוד נתונים כדי לזהות את אלמוני או פלוגי. פלוגי ואלמוני "שקופים" וחסרי זהות מובחנת של שם ומוצא.

לפי רש"י, יש לעלילה זו סיפור רקע מרתק. פלוגי המקלל הוא בנו של "המצרי שהרג משה" לפני שברח ממצרים למדין. פלוגי התגייר והתפתח ויכוח בינו ובין אלמוני. פלוגי "בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן". אלמוני, שכנו, התנגד וטען שלא מגיע לפלוגי שטח בנחלת דן. פלוגי השיב כי הוא מבנות דן, ומגיע לו לקבל שטח בנחלת דן. בתגובה, ציטט אלמוני את הפסוק הקובע כי נחלה מתחלקת לפי שבטו של האב. ממילא, כך טען, לא מגיע לפלוגי שטח בנחלת דן –הרי אביו של פלוגי היה מצרי. אלמוני תבע את פלוגי ב"בית דינו שקיבל את פסק הדין שהפסיף, פלוגי יצא מבית הדין וקיבל את שם ה'. פלוגי נעצר והוכנס לכלא, מפני "שלא היו יודעין אם חייב אם לאו". כעבור שבעה פסוקים, מסתיים הסיפור בביצוע פסק הדין: ("ויצא יאור את המקלל אֶל־לְמִוּחַן לְפָנֵיהֶם וַיִּגְמְוּ אוֹתוֹ אֶבְרָן").

בין פסוקי החקיקה בעניין הקללות ובין ביצוע גזר הדין, מפרדים כמה פסוקים העוסקים בגרימת נזק לגוף האדם והבהמה: "וַיֵּאֶשְׂרָא בִּי יָכֵה כְּלִי־נֶפֶשׁ אֲדָם מוֹת יוֹמָת: וַיִּמְכֶּה נֶפֶשׁ־בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ: וַאִישׁ כִּי־יִתֵּן מוֹם בְּעֵמִיתוֹ כְּאִשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ: שָׂרָב תַּחַת שָׂרָב עֵינָי תַּחַת עֵינָי שֵׁן תַּחַת שֵׁן כְּאִשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כֵּן יִתֵּן בוֹ: וַיִּמְכֶּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה וַיִּמְכֶּה אֲדָם יוֹמָת". פסוקי נזיקין אלו דומים מאד לפסוקים בפרשת משפטים. אך, נראה שהפסוקים לא שובצו במקומם הראוי. הם נמצאים באמצע סיפור משפטו של פלוגי המקלל. וד"צ הופמן הציע כי אין קשר מהותי בין סיפור המקלל ובין דיני הנזיקין. עם זאת, יש קשר מילולי בין סיפור המקלל ובין הלכות נזיקין על ידי השימוש במילה "כיה". רש"ר הירש הציע כי יש לבחון את פסוקי הנזיקין במסגרת הקשר שבין קללת ה' ודיני נזיקין. לדבריו, יש לראות את זכויות האדם והרכוש לאור השפעת רעיון האלוקות בחיי הימים הארציים. אכן עזרא הציע כי פסוקי הנזיקין מתחברים באופן ישיר לפרט סמוי מסיפור המקלל. בנוסף לקללת ה', אלמוני ופלוגי היכו זה את זה בעת שרבו. אם כך, אפשר שניזקק משה שיבואר לו הדין, מלבד בעניין הקללות עצמן, גם בעניין שאר פרטי האירוע. כיוון שפלוגי התגייר, ייתכן שהסתפק משה בדין גר המזיק ליהודי מלידה.

כזכור, פלוגי המקלל הוא בנו של המצרי שהרג משה. לפי מדרש רבה, משה קילל את המצרי בשם ה' והרג אותו. במשפט האזרחי, אלמוני ג. פלוגי, משה קבע כי פלוגי הפסיד. לאחר שמשה הכריע כי פלוגי הפסיד במשפט, יצא פלוגי מבית הדין וקיבל את שם ה'. לדעתו, למשה לא היה ספק כיצד לפסוק במצב זה. ברור היה לו כי מדובר במעשה נורא שעליו מגיע עונש חמור. אלא שיתכן כי משה לא קבע את פסק הדין וחיכה להוראות עקב חשש מניגוד עניינים.

בתיק האזרחי הראשון, משה לא פסל את עצמו מלדון בתיק; אף שהכיר את אביו של פלוגי, בחר משה להתערב מתוך הזהות עם מאבקו של פלוגי כ"איש שקוף" שמחפש מקום לטעת בו את שורשיו. רק בתיק השני, הדין שקללת שם ה' וגרימת נזק לאלמוני ורכושו, נזכר משה כי הקטר בינו לבין פלוגי סבך משחשב. אם כך, הבין משה כי הוא לא יכול לשפוט את בנו של אותו מצרי שהרג. הלכות הנזיקין המפורטות אכן כבר פורטו במלואן בפרשת משפטים, אלא שלמול ספקו של משה נצרך ה' לפרט מחדש את ההלכות בעניין קללות ובדיני נזיקין. בכך אפשר הקב"ה למשה להכריע במשפטו של פלוגי המקלל.

סיפור בן האישה הישראלית מחדד את הצורך להימנע מקבלת החלטות תוך ניגוד עניינים. במיוחד חשוב לזהות ניגודים פנימיים בין מנהל המו"מ ובין עצמו על רקע אירועים בחייו האישיים. במצבים שבהם הצד השני "לוחץ על פתורים רגשיים" המעוררים זיכרונות עבה יש לשקול מחדש את המושך ניהול המו"מ.